

Pokret Samoopredeljenje i kosovski Srbi. Odnos koji nije lak

Uvod

Odnos Pokreta Samoopredeljenje (PS) i kosovskih Srba nije lak. U PS kažu da je Beograd krivac, tvrdeći da su njihovi postupci usmereni protiv Beograda i Vlade Kosova, a ne protiv kosovskih Srba. Kosovski Srbi kažu da mnoge od pozicija Beograda odražavaju njihove interese, uključujući tu i stav oko Asocijacije/Zajednice opština sa srpskom većinom. Shodno tome, ako je neko protiv Beograda i Asocijacije/Zajednice, on je protiv i kosovskih Srba. Interesi Beograda i kosovskih Srba su u većini slučajeva nerazdvojni, rekli su mnogi od srpskih učesnika. U tom slučaju, odgovorili su predstavnici PS, kosovski Srbi treba sami definišu i predstave njihove interese. Da je predlog za osnivanje Asocijacije/Zajednice došao od kosovskih Srba, pristup PS bi bio drugačiji. Oni bi razgovarali sa kosovskim Srbima o tome šta Asocijacija/Zajednica donosi njihovoj zajednici zajednicu. Ali kada predlozi dolaze iz Beograda, PS ih u potpunosti odbacuje. Za PS je problem ko je podnosilac zahteva, odnosno Beograd, a ne zahtev, odnosno Asocijacija/Zajednica.

Raspodela političkih usluga i ekonomskih koristi, a ne ideologija, čini srž sadašnjeg političkog sistema.¹ Pružanje usluga svojim militantnim podržavaocima i oligarsima predstavlja način da

¹Iako političke stranke tvrde da predstavljaju liberalne (leve) i konzervativne ideologije (desne), u praksi su razlike između njih mutne. U vezi poreza na Kosovu, PS favorizuje progresivno oporezivanje, niže poreze za porodice sa srednjim i niskim primanjima i povećanje poreza za korporacije i bogate. Druge stranke nemaju jasan stav. Oko društvenih pitanja, tendencija je slična kod svih partija. Osim za predsednika Kosova, nijedan drugi visoki zvaničnik ili stranački lider nije učestvovao na gej paradi održanoj nedavno u Prištini. Oni takođe imaju relativno slične stavove o pitanjima kao što su religija i abortus. U vezi politike rada i zapošljavanja, ne postoje jasne razlike. Nijedna partija nema stav o minimalnoj zaradi i sve snažno podržavaju prava zaposlenih, ali u praksi ignorišu masovna kršenja prava radnika od strane preduzeća. Oko ekonomskih odnosa sa inostranstvom, osim PS koji se zalaže za određena ograničenja u cilju zaštite domaćih proizvođača, sve ostale stranke zagovaraju slobodnu trgovinu. I iako ne nude bilo kakvo objašnjenje za svoj stav, da se naslutiti da je razlog ili to što žele da održe cene niskim ili iz drugih razloga. PS je i protiv privatizacije velikih državnih sistema, kao što su aerodromi, energetika i telekomunikacije, dok ostale partije podržavaju privatizaciju. Što se tiče zdravstva i obrazovanja, svi podržavaju sistem koji finansira država i koji omogućuje pristupačnu zdravstvenu zaštitu i obrazovanje za sve. Oko socijalnih programa, svi zastupaju istu poziciju, verovatno iz političkih razloga. Svi podržavaju programe masovne socijalne zaštite, uključujući penzije za veliki broj ratnih veterana, oko 47.000 njih, i svi samo u prolazu pričaju o oštrijoj kontroli ili smanjenju sredstava za ove programe. Samo penzije za ratne veterane čine 10% državnog budžeta Kosova. Ideološki, oni koji se izjašnjavaju kao konzervativci, kao što su DPK, DSK i ABK, trebali bi da budu snažno protiv izdvajanja 10% budžeta za jedan socijalni program. I PS bi takođe trebalo da traži efikasniju kontrolu. Oko spoljne politike ne postoje razlike osim oko pitanja kakve odnose Kosovo treba da ima sa Srbijom. Oko pitanja vezanih za životnu sredinu ne postoje jasne razlike. Nijedna partija nema posebne programske ideje za oporavak reka i šuma ekološki degradiranih nakon rata, kao i za čišćenje hiljada ilegalnih deponija, te mnogi stručnjaci za zaštitu životne

partije održe i ojačaju svoju moć. Oni podržavaju održavanje ovog sistema, pošto im omogućava neograničen pristup nacionalnim bogatstvima i nekontrolisano upravljanje zemljom. Samo društva koja su politički i ekonomski moćna mogu da ugroze korumpirane elite, reformišu sistem, i postave Kosovo na nepovratni put demokratske konsolidacije. Ali reforma sistema u koji je korupcija utkana karakteristika nije lak zadatak.

Ovo su neki od zaključaka okruglog stola o odnosima PS i kosovskih Srba koji je organizovao Savet za inkluzivno upravljanje (CIG) u junu 2016. u Prištini, na kojem je učestvovao veliki broj predstavnika PS i predstavnika civilnog društva kosovskih Srba.

Okrugli sto je deo većeg projekta posvećenog normalizaciji odnosa između Kosova i Srbije koji je podržan i sprovodi se u saradnji sa Saveznim ministarstvom inostranih poslova Švajcarske.

Ovaj izveštaj se zasniva isključivo na debatama tokom okruglog stola i sadržajima razgovora tokom individualnih sastanaka sa učesnicima. Razgovori su održani pod Chatham House pravilom. Potrudili smo se da budemo precizni i uravnoteženi u predstavljanju diskusije, i molimo učesnike čije primedbe nisu u potpunosti odslikane u ovom kratkom izveštaju za razumevanje. Potpredsednik CIG-a, Shpetim Gashi, je pripremio ovaj izveštaj i CIG preuzima odgovornost za njegov sadržaj.

Nema integracije bez „oslobođenja“

Albanski i srpski političari su se uspešno integrisali, stekli bogatstvo i političku moć, i dobili podršku međunarodne zajednice kao garanti mira i stabilnosti. Međutim društvo ostaje dezintegrisano, sa velikim brojem nezaposlenih, politički slabo, i etnički podeljeno.² Mnogi od govornika su rekli da političari s vremena na vreme daju „patriotske“ izjave kako bi „ubedili“ svoje birače da im je stalo nacionalnih interesa. Ali daleko od pažnje javnosti, srpski i albanski političari se veoma dobro slažu, zajedno posluju i postaju bogati. Oni kucaju na vrata svojih birača samo nekoliko dana pre izbora kako bi „ponovo potvrdili“ svoj legitimitet. Neki učesnici su tvrdili da društvo glasa, ali da nije uključeno u kreiranje politike. „Društvo je jednostavno posmatrač.“ Ni Srbi ni Albanci nisu integrisani u sistem. Mnogi od učesnika su naveli da samo „partijski militanti“ i najodanije pristalice mogu da nađu posao. Odgovarajući na žalbe srpskih učesnika oko malog broja Srba zaposlenih u javnim preduzećima, učesnici su se složili da je, na primer, veoma mali broj Srba zaposlenih u Kosovskoj energetske korporaciji, Pošti ili Telekomunikacijama Kosova. Međutim, izneli su podatak da je u ovim preduzećima takođe zaposlen i veoma mali broj Albanaca koji nisu povezani sa velikim strankama. Učesnici su izdvojili Televiziju Kosova kao jednog od najvećih „političkih“ poslodavaca i jedina usluga koje pruža građanima kao javni servis je proizvodnja loših vesti.“ U javnom sektoru je zaposleno više od 80.000 ljudi. Da bi zadržali posao, ljudi moraju da glasaju za stranku preko koje su dobili posao. U suštini, Srbi i Albanci suočavaju sa istim problemom: „institucionalnim zarobljavanjem“ od strane njihovih političara. Njima ne treba samo proces međuetničke

sredine navode da je već danas stanje za proglašenje nacionalne uzbune. Partije kosovskih Srba su do sada bavile isključivo sa srpskim pitanjima.

² Nekoliko učesnika je navelo da se i u Vladi i Skupštini Kosova nalazi veliki broj milionera, kao i da je većina njih veoma bogata. Kosovo je, sa druge strane, najsiromašnije u Evropi.

integracije, već proces za političko i ekonomsko oslobođenje, bez kog ne može biti međuetničke integracije.

Kako ostvariti ovo „oslobađanje?“ Kosovu trebaju hrabri i profesionalni tužioci i sudije koji mogu da preduzmu poteze protiv bogatih i moćnih. Postojeći sistem nije u stanju da preuzme takvu odgovornost. Sistem je slab, neprofesionalan, i pod kontrolom političara. Samo masovan pritisak javnosti, uključujući i ulične proteste, mogao bi dovesti do takve promene. Neki od učesnika su pozvali Srbe da se pridruže Albancima u naporima kao ostvarivanju ove promene, uključujući i učešće na protestima koji se odvijaju na trgovima u Prištini. Društvo treba da preuzme vodeću ulogu u političkim promenama i „da transformiše političare u posmatrače; a ne da im samo služi kao mašina za glasanje.“

Mnogi od učesnika su tvrdili da političari takođe kontrolišu privatni sektor, koji se oslanja ne toliko na proizvodnju već na privilegovan pristup javnom bogatstvu. Ekonomska liberalizacija je sprovedena samo toliko da dozvoli privatizaciju javnih dobara, koja su u velikoj meri „kupljena“ od onih koji vode državu ili od strane njihovih poslovnih prijatelja. Neki su naveli da su politički i ekonomski moćni „međusobno u dosluhu“ kako bi očuvali svoj pristup nacionalnom bogatstvu i kako bi zemlju vodili bez kontrole. Time je ugroženo usvajanje reformi koje bi podrile monopole i ispravile poremećaje na tržištu, a koji trenutno pružaju finasijske dobitke – korupcionu rentu moćnim pojedincima i kompanijama, a pritom prebacuju visoke troškove na kosovsko društvo.³ Jedan od govornika je rekao da celokupna Vlada Kosova u suštini predstavlja savez između političke i poslovne elite koji formulisan u smislu „onih koji traže korupcionu rentu i onih koji je pružaju.“ Neki od najvećih privrednika su u politici, uključujući poslanike i ministre. Neki od govornika strahuju da bi nastavak ovog nekontrolisanog procesa mogao pogurati unazad demokratski proces uspostavljen posle rata.

Političke partije i privrednici imaju recipročnu vezu. Partije se oslanjaju na privrednike oko pružanja finansijske podrške, kao što je u slučaju finansiranja izbornih kampanja, dok se privrednici oslanjaju na moćne partijske i državne zvaničnike za usluge i privilegovan pristup ekonomskim resursima. Predstavnici PS su ukazali da bi se zalagali za ponovnu privatizaciju nekih dobara ukoliko dođu na vlast, kao i da bi učinili znatno težim sticanje novih bogatstava bez poštovanja zakona. PS nije popularan među poslovnim ljudima. Neki od učesnika su naveli da se postojeće regulatorne agencije nalaze pod kontrolom onih koji sprovode „prodaju i kupovine imovine,“ te je nemoguće sprovođenje pravičnog procesa privatizacije. Transformacija javne imovine u privatnu je bio jedan od najvećih izazova za izgradnju institucija i veliku šansa za masovnu korupciju na Kosovu. Mnogi smatraju sumnjivim samoubistvo bivšeg šefa Agencije za privatizaciju Kosova, koji je navodno sam sebe se izbo nožem preko 12 puta.

Predstavnici PS su naveli da odnos između države i društva treba da se restrukturira, sa ciljem da oslabi politička i ekonomska elita i ojača društvo i institucije. U tom smislu, PS predlaže reformu poreskog sistema kroz uvođenje progresivnog oporezivanja, gde bi bogati trebali da plaćaju više, kao i usvajanje politika koje stimulišu proizvodnju. Tako bi se sprovela transformacija Kosova iz

³Velika većina kompanija se oslanja na privilegije koje pruža vlada i tendere, koji, prema različitim izvorima, su uglavnom praćeni velikim neregularnostima. Mnogi su naveli da je oko 20% javnog budžeta bačeno na korupciju odnosno izvlačenje renti iz javnog sektora.

potrošačkog u proizvodno društvo i transformacija kompanija iz subjekata koje samo crpu profite u subjekte koji su orijentisani na proizvodnju.

Predstavnici PS tvrde da njihova stranka je u najboljoj poziciji da vodi takav proces, rekavši da su to pokazali u Prištini, gde PS ima gradonačelnika, te da bi mogli da preuzmu akciju protiv moćnih i korumpiranih i na nacionalnom nivou. Gradska vlast u Prištini je zaustavila nelegalnu gradnju, kojom upravljaju najmoćniji, uključujući i brata predsednika Hašima Tačija, rekao je jedan od govornika. Govornici su saglasni da je PS izazvao živu, mada pomalo kontroverznu debatu o budućem pravcu zemlje. Međutim, partija mora da stekne moć da bi implementirala svoje ideje u političku akciju. „PS se tvrdoglavo idealistički postavlja u postojećim okolnostima“, rekao je jedan od učesnika. Mnogi su rekli da bez više pragmatizma „u približavanju svojih ideala i principa realnosti Kosova,“ PS možda neće biti u stanju da stekne moć.

Skepticizam Srba oko Pokreta „Samoopredeljenje“

Srbi sa PS dele zabrinutost oko zarobljene države, korupcije i organizovanog kriminala. Oni su potvrdili da srpska zajednica postaje sve slabija i slabija i politički i ekonomski, mnogo slabija od albanske zajednice. Oni takođe priznaju da nemaju moć da se bore protiv moćnih političara u Prištini ili Beogradu, posebno kada veliki deo srpske zajednice zavisi od Beograda zbog radnih mesta i plate, kao što velikom broju Albanaca posao zavisi od njihovih partijskih veza. Srbi se suočavaju sa sličnim političkim izazovima. Iako oni imaju izbore, njihovi predstavnici su „izabrani“ od zvaničnika u Beogradu, a ne od birača na Kosovu. Kada dobijete posao, onda morate pokazati lojalnost partiji kako biste ga sačuvali. Profesionalnost nije standard potreban za javne poslove. Čak nije ni prednost. Političari se plaše profesionalaca i ljudi sa integritetom.

Uprkos tome što dele mnoge brige sa PS, Srbi su skeptični oko njihovih postupaka i ideologije. Oni kažu da je PS često uticao na podizanje tenzija između Srba i Albanaca, nesrazmerno se fokusirajući na pitanja koja su etničkog karaktera. Javna retorika PS i neke od metoda koje primenjuju su ekstremni. Oni su koristili nasilje u protestima protiv bivšeg ministra Aleksandra Jablanovića zbog njegovog navodnog nazivanja majki nestalih lica „divljacima.“ Međutim, oni uopšte nisu reagovali kada su obelodanjen prislušivani telefonski razgovor u kom je tadašnji premijer Hašim Tači narod Mališeva/Malishevo nazivao „lovačkim psima“. Zatim, njihovi postupci i izjave protiv Asocijacije/Zajednice su mnogo jači od njihovih poteza protiv korupcije i organizovanog kriminala, iako ovo drugo mnogo više pretilo budućnosti Kosova. Posledica je da Srbi smatraju PS prvenstveno anti-srpskom strankom. Razlog može biti delimično u tome što Srbi nisu upoznati sa ukupnom ideologijom i delovanjem PS, ali prvenstveni razlog je u načinu na koji PS sebe predstavlja kroz ekstremne akcije prema Srbima.

Predstavnici PS negiraju da su njihove akcije usmerene protiv kosovskih Srba, govoreći imaju problem sa Beogradom, ne sa kosovskim Srbima. Oni priznaju da su ekstremne mere često potrebne kako bi se suprotstavili ekstremnoj kampanji Beograda koji pokušava da potkopa Kosovo na unutrašnjem planu formiranjem tela koja su isključivo pod kontrolom Srbije, kao što je Asocijacija/Zajednica, kao i na međunarodnom planu putem intenzivnog lobiranja za sprečavanje Kosova da se priključi međunarodnim institucijama kao što je UNESCO. Oni su takođe objasnili da nijedna od njihovih akcija nije bila usmerena protiv srpske zajednice. PS ne

protestuje protiv srpske zajednice, već protiv politike Vlade Kosova i javnih funkcionera. Bes oko izjave Aleksandra Jablanovića izražen je na glavnom trgu u Prištini, a ne u srpskim selima kao što se desilo 2004. godine.

Srbi su zabrinuti ne samo zbog retorike PS, već i zbog njihovih političkih stanovišta oko decentralizacije, rezervisanih mesta, dvostruke većine i drugih aspekata afirmativnog pristupa drugim zajednicama. Predstavnici PS su često govorili da će ukinuti „pozitivnu diskriminaciju“ ako dobiju vlast. Srbi kažu da PS treba nedvosmisleno da objasni da li poštuju ta prava za Srbe. Ako ne, Srbi će ostati sumnjičavi prema PS.

Predstavnici PS su pokušali da daju objašnjenje. Oni su rekli da je za PS jednakost vodeći princip u izgradnji građanske demokratije i države, ali su priznali da su za ranjive grupe potrebni dodatni mehanizmi kako bi se osiguralo da imaju jednake mogućnosti u sistemu. Međutim, zahtevi za takvim dodatnim mehanizmima treba da dolaze iz same zajednice, a ne iz Beograda. „Naš problem nije sa zahtevom, već sa onima koji taj zahtev podnose.“ PS ne bi imao problema sa Asocijacijom/Zajednicom da je ona predložena od strane kosovskih Srba, ali oni ne žele da pristanu na uspostavljanje mehanizama koje traži druga država i koji će služiti njoj, a ne ranjivoj zajednici na Kosovu. Predstavnici PS su potvrdili da će nastaviti da se protive formiranju Asocijacije/Zajednice, ali su otvoreni za razgovore sa kosovskim Srbima o njihovim potrebama. PS bi pozitivno odgovorio na zahteve i potrebe kosovskih Srba, ali će snažno protiviti zahtevima Beograda. Oni su rekli da srpski premijer Aleksandar Vučić ne misli dobro Kosovu i da njegov plan da se formira Asocijacija/Zajednica nije usmeren ka jačanju srpske zajednice na Kosovu, već ka stvaranju „male Srbije“ unutar Kosova.

Kosovski Srbi veruju da je strah PS od Asocijacije/Zajednice i uticaja Beograda preteran. Zajednica koja čini pet odsto ukupnog broja stanovnika, politički i ekonomski slaba, ne može da ugrozi veliku većinu. Pozvali su predstavnike PS da direktno razgovaraju o tome zašto je kosovskim Srbima potrebna Asocijacija/Zajednica i da pronađu načine kako da pristupe strahovima obe strane. Srbi su se složili da su pitanja bila veoma politizovana i pre nego što je bilo šta stavljeno na papir. Asocijacija/Zajednica je već od početka okarakterisana kao Republika Srpska, trojanski konj, i država u državi, iako još uvek nema statut.

Ujedinjenje Kosova sa Albanijom je još jedan stav PS koji čini kosovske Srbe nervoznim. Oni veruju da će postati beznačajna zajednica u gotovo čistoj albanskoj državi. To bi takođe imalo regionalne posledice, posebno za Bosnu i Hercegovinu i Makedoniju. Predstavnici PS su tvrdili da je njihov pristup podrazumeva samo mirna sredstva. „Ako nije moguće da se mirno ujedinitimo, onda idemo napred kao Kosovo.“

Sve u svemu, srpske percepcije o PS su pomešane. Mnogi su izrazili uverenje da će sa PS na vlasti, pitanja koja se tiču kosovskih Srba biti istinski razmatrana, ali nisu sigurni da bi rešenja zadovoljila srpsku zajednicu. Iako su predstavnici PS ponovili da su protiv uplitanja Beograda u unutrašnje poslove Kosova, a ne protiv kosovskih Srba, mnogi kosovski Srbi i dalje skeptični. Isto tako, iako ne u potpunosti, mnogi od Srba su rekli da pozicije Beograda uglavnom odražavaju interese srpske zajednice, tako da je protivljenje pozicijama Beograda znači da se takođe protive interesima kosovskih Srba. Ogromni deo srpske zajednice smatra PS ekstremnom organizacijom. Predstavnici PS su rekli da možda ponekad nisu bili dovoljno oprezni sa svojim

izjavama, ali će se pobrinuti da ono što je njihova prava poruka izađe u javnost. Oni su takođe obećali da će da prevedu svoj program stranke na srpski.

Zaključak

Albanci i Srbi podjednako pate od političkog ugnjetavanja i ekonomskog siromaštva. I politika i ekonomska aktivnost su monopolisani i kontrolisani od strane male grupe ljudi. Samo ekonomski rast u kombinaciji sa socijalnom pravdom bi oslobodio društvo od ove „zarobljene države“. Saradnja između Srba i Albanaca na praktičnim pitanjima je od suštinskog značaja za jačanje ukupnog društva. „Moramo da sarađujemo jedni sa drugima; ne samo da tolerišemo jedni druge.“ Tolerancija kao termin ima negativnu konotaciju, i podrazumeva da je jedna zajednica u lošem položaju i da je obaveza većine da tu manju zajednicu toleriše. Socio-ekonomska saradnja i razvoj neutrališu etnička pitanja i pitanja identiteta.

Politička integracija bez socijalne i ekonomske integracije je neadekvatna, jer dok se prva odvija u prijatnim prostorijama Vlade među uglavnom korumpiranim političarima, druga se odvija u fabrikama i na univerzitetima među ljudima koji zarađuju za život kroz naporan rad. U cilju promocije društve integracije potreban je dijalog odozdo prema gore i saradnja u praktičnim stvarima, kao što je poljoprivreda, životna sredina, pristup tržištima i obrazovanje, kao i da Srbi i Albanci učestvuju kao pojedinci, odnosno pre svega kao građani a ne kao pripadnici etničke zajednice. Zajednički interes na ovim pitanjima je jači nego identitetska pitanja.

Češća komunikacija između PS i Srba, orijentisana na suštinska pitanja, doprineće povećanju razumevanja međusobnih pozicija. „Još uvek možemo da se ne slažemo, ali ćemo barem imati bolju ideju o tome oko čega se ne slažemo.“ PS je potvrdio da želi da ojača saradnju sa kosovskim Srbima, ali i da će nastaviti da se protivi politici Beograda. „PS su potrebni partneri u srpskoj zajednici, a ne glasnogovornici Beograda.“ Predstavnici PS su naveli da je karakterizacija PS kao ekstremne partije većinom dolazi iz uprošćenih prikaza PS u medijima pod kontrolom vlasti i izrazio je nadu da će direktna komunikacija to razjasniti. Kosovski Srbi bi, s druge strane, trebali bi da postanu politički i društveno aktivni, kroz preuzimanje veće lokalne inicijative, uključujući i formiranje nezavisne stranke kosovskih Srba.

Pristup integraciji treba da se promeni. Međuetnička integracija ne treba da bude cilj, već posledica socijalne i ekonomske integracije, na čemu i treba da bude fokus. Preduslov za integraciju je autentična i nezavisna politika koja se zasniva na konceptima, a ne na pojedincima. Međutim, međunarodna zajednica i vlade u Prištini i Beogradu su isključile autentične i nezavisne predstavnike iz procesa, uglavnom zato što, za razliku od „korumpiranih političara“, ne nude „jednostavno rešenje i brzo popravljjanje situacije.“ Međuetnički odnosi treba da se zasnivaju na građanskoj saradnji, postepeno čineći etničku identifikaciju nebitnom.

Učesnici

Milica Andrić, projektni menadžer, NVO Aktiv
Aida Derguti, poslanica u Skupštini Kosova, Pokret Samoopredeljenje
Dukagjin Gorani, član, Pokret Samoopredeljenje
Fatmire Kollcaku-Mullhaxha, potpredsednica, Pokret Samoopredeljenje
Dragiša Krstović, bivši poslanik, Skupština Kosova
Albin Kurti, poslanik u Skupštini Kosova, Pokret Samoopredeljenje
Petar Miletić, bivši potpredsednik, Skupština Kosova
Miodrag Milicević, izvršni direktor, NVO Aktiv
Dušan Radaković, direktor, Centar za zastupanje demokratske kulture
Nenad Radosavljević, direktor, RTV Mir, Leposavić
Živojin Rakočević, direktor, Kulturni centar, Gračanica
Naim Rashiti, izvršni direktor, Balkanska grupa za istraživanje javnih politika
Besa Shahini, nezavisni analitičar
Sanja Sovrlić, novinar, RTV Mir
Rada Trajković, bivša poslanica, Skupština Kosova
Shpetim Gashi, potpredsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Alex Roinishvili Grigorev, predsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Arber Kuci, saradnik na Kosovu, Savet za inkluzivno upravljanje
Krystyna Marty Lang, ambasador Švajcarske na Kosovu
Saskia Salzmann, regionalni savetnik za ljudsku bezbednost, Savezno ministarstvo spoljnih poslova Švajcarske
Roland Salvisberg, načelnik, Politika mira, Odeljenje za ljudsku bezbednost, Savezno ministarstvo spoljnih poslova Švajcarske
Talia Wohl, programski službenik, Savezno ministarstvo spoljnih poslova Švajcarske